

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MEDIACIJOS ĮSTATYMO NR. X-1702 20 STRAIPSNIO
1 PUNKTO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4238 (toliau – Projektas)
(TAP NR. TAP-20-325; TAIS NR. 20-2079(2))**

2020-03-20 Nr.
Vilnius

Projekto rengėja: Teisingumo ministerija

Projekto tikslas: Seimo valdybos prašymu pateikti Vyriausybės išvadą dėl Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo Nr. X-1702 20 straipsnio 1 punkto pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4238 (toliau - projektas XIIP-4238).

Dabartinė situacija: Galiojantis Mediacijos įstatymas nustato, kad privalomoji mediacija taikoma sprendžiant šeimos ginčus, nagrinėjamus ginčo teiseną. Projektu XIIP-4238 siūloma papildyti šią normą išimtimi, kad privalomoji mediacija sprendžiant šeimos ginčus galima, išskyrus atvejus kai yra gautas pranešimas dėl smurto artimoje aplinkoje, arba yra pradėtas ikiteisminis tyrimas susijęs su smurtu artimoje aplinkoje, arba yra priimtas apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl smurto artimoje aplinkoje.

Rengėjai pabrėžia, kad mediacija galima tuomet kai abi šalys yra vienodoje galios pozicijoje. Kadangi smurto artimoje aplinkoje atveju smurtautojas kontroliuoja auką, jų pozicijos yra nevienodos. Auka pati negali sąmoningai įvertinti mediacijos paslaugų poreikio ir poveikio jos emocinei būsenai bei saugumui.

Projekto XIIP-4238 teikėjai: Seimo narės: D.Šakalienė, R.Budbergytė, V.Čmilytė-Nielsen, A.Armonaitė, I.Šimonytė, V.Vingrienė. Projekto rengėja: Seimo narė D.Šakalienė.

Projekto esmė: Siūloma iš esmės pritarti projektui XIIP-4238, tačiau pasiūlyti Seimui patobulinti projektą pagal tokias pastabas:

1. Projektu XIIP-4238 siūloma netaikyti privalomosios mediacijos *inter alia* tais atvejais, kai yra gautas pranešimas dėl smurto artimoje aplinkoje. Siekiant teisinio apibrėžtumo siūlytina šios nuostatos atsisakyti. Pagal Bendrojo pagalbos centro statistiką, 2018 m. gauti 56 932 pranešimai apie smurtą artimoje aplinkoje. Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie vidaus reikalų ministerijos duomenis, 2018 m. dėl smurto artimoje aplinkoje pradėta 9 530 ikiteisminių tyrimų. Taigi, palyginti su gautais pranešimais apie smurtą artimoje aplinkoje, tik apie 17 proc. atvejų pasitvirtino aplinkybės, sudarančios pagrindą pradėti ikiteisminį tyrimą dėl smurto artimoje aplinkoje.

2. Padarius projektu XIIP-4238 siūlomus pakeitimus išnyktų galimybė šeimos ginčo šalims nemokamai pasinaudoti iš valstybės biudžeto lėšų apmokamomis mediacijos paslaugomis net ir tais atvejais, kai abi šalys savanoriškai siektų išspręsti ginčą mediacijos būdu. Atsižvelgiant į tai, siūlytina projektą XIIP-4238 papildyti nuostatomis, aiškiai įtvirtinančiomis tokią pasinaudojimo iš valstybės biudžeto lėšų apmokamomis mediacijos paslaugomis galimybę.

3. Siekiant sudaryti galimybę šeimos ginčo šalims (taip pat ir smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims, kai jie savanoriškai siekia pasinaudoti mediacijos paslaugomis) greičiau išspręsti ginčą mediacijos būdu, tačiau užtikrinti, kad kitai šaliai bus sudaryta reali galimybė pareikšti nuomonę dėl dalyvavimo mediacijoje, siūlytina sutrumpinti terminą, kurį turėtų būti

laukiama kitos ginčo šalies sutikimo dėl mediacijos vykdymo, iki 14 kalendorinių dienų (dabar - 15 darbo dienų).

4. Aiškiai nurodytina, kada galioja mediacijos netaikymo išimtis - kai ginčo šalys yra smurto artimoje aplinkoje subjektai. Kartu siūlytina, kad išimtimi galėtų naudotis tik smurtą patyręs asmuo, kuris ketina inicijuoti šeimos ginčo sprendimą teisme, o smurtautojas nebūtų atleidžiamas nuo šios pareigos. Jei privalomąją mediaciją inicijuotų smurtautojas, smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo galėtų laisvai apsispręsti ar dalyvauti tokioje mediacijoje.

5. Siekiant, kad projektu XIIP-4238 siūloma nustatyti išimtis apimtų visas baudžiamojo proceso stadijas, papildomai įrašytini žodžiai: „arba teisme nagrinėjama byla, susijusi su smurtu artimoje aplinkoje“.

Derinimas: projektas teiktas derinti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos mediatorių rūmams, Lietuvos teisės institutui, Mykolo Romerio universiteto Mykolo Romerio Teisės mokyklai, Vilniaus universiteto Teisės fakultetui. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, teikiama derinimo pažyma (rengėjų pateikti argumentai vertintini kaip pakankami neatsižvelgimui į pastabas).

Atitikimas Vyriausybės programai: Septynioliktosios Vyriausybės programos 224.8 papunktyje įtvirtintas tikslas – plėtosime taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) sistemą, kad didesnė dalis teisminių ginčų būtų sprendžiama taikiai, tam bus numatyta privaloma mediacija nagrinėjant tam tikrų kategorijų civilinius ir administracinius ginčus. Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, numatytas 5.3.4.3 veiksmas – alternatyvių ginčų sprendimų taikymo išplėtimas civiliniame procese ir įteisinimas administraciniame procese. Taigi projektu XIIP-4238 yra siūloma keisti (siaurinti) Mediacijos įstatymo 20 straipsnio nuostatą, kuria įgyvendinamas šis Vyriausybės programos tikslas.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlytina pakartotinai įvertinti rengėjų siūlymą papildyti projektą XIIP-4238 nuostatomis, kad privalomosios mediacijos išimtimi galėtų naudotis tik smurtą patyręs asmuo, kuris ketina inicijuoti šeimos ginčo sprendimą teisme, o smurtautojas nebūtų atleidžiamas nuo šios pareigos atsižvelgiant į tai, kad, kaip akcentuoja projekto XIIP-4238 rengėjai, tarp smurtautojo ir aukos nėra lygiateisėje pozicijoje ir smurtautojas kontroliuoja auką. Dėl to aptariamoje situacijoje smurtą patiriančiam asmeniui gali būti itin sunku (o gal net ir neįmanoma) „laisvai apsispręsti“ dalyvauti ar ne tokioje mediacijoje.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabų patikslintam projektui neturi (2020 m. kovo 17 d. išvada NV-714).

Siūlome projektą teikti į **Tarpinstitucinį pasitarimą**.

Patarėjas

Audrius Kasinskas

Audrius Kasinskas, tel. +370 706 63733, el. p. audrius.kasinskas@lrv.lt